

# Handreiking *Anderstaligen* *leren en werken in de zorg*

Inspiratie en tips bij het vormgeven van een leerwerktraject  
voor migranten en statushouders in de zorg



# Inhoud

Inleiding

Een inspirerend voorbeeld: *Het Voortraject  
Leren en werken in de zorg en de aansluitende  
niveau 3-opleiding*

Tips bij het opzetten van een leer- werktraject  
voor anderstaligen in de zorg



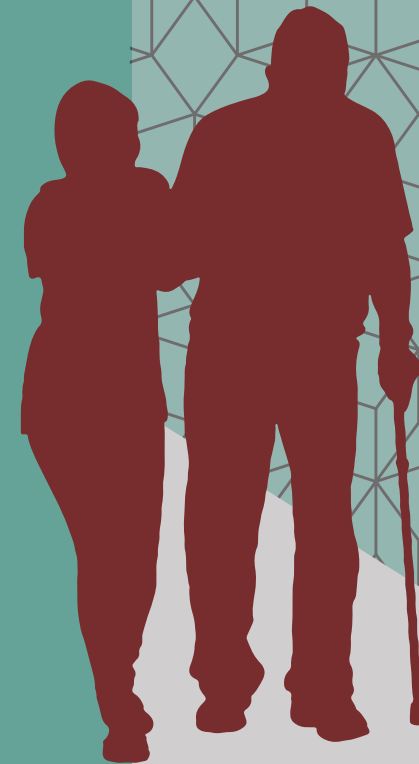
# 1 Inleiding

De zorgsector kampt met personeels-tekorten die de komende jaren alleen maar nijpender zullen worden. De bijdrage van migranten en statushouders zou hierin voor verbetering kunnen zorgen. Het is zonde om geen gebruik te maken van dit menselijk kapitaal. Bovendien zorgt het volgen van een opleiding en het hebben van werk dat past bij hun kwaliteiten en interesses, voor een betere integratie van anderstaligen in de Nederlandse samenleving.

Voor u ligt de handreiking *Anderstaligen leren en werken in de zorg*. Deze handreiking is bedoeld voor opleiders, zorgorganisaties, UWV en gemeenten, die geïnteresseerd zijn in het opzetten van een leerwerktraject dat anderstaligen (migranten of statushouders) opleidt tot een baan in de ouderen- of gehandicaptenzorg. Met deze handreiking willen we u inspireren en hierin vindt u adviezen en tips die u kunt gebruiken bij het vormgeven van een dergelijk opleidingstraject, met als doel te komen tot duurzame arbeidsparticipatie van de anderstalige deelnemers.

Dit document is gebaseerd op een evaluatie van het *Voortraject Leren en Werken in de zorg*<sup>1</sup>. In dit leerwerktraject van het Nova College in Haarlem volgen anderstaligen een voortraject van twintig weken ter voorbereiding op de gecombineerde niveau 3-opleiding Verzorgende Individuele Gezondheidszorg (VZ IG) en Maatschappelijke Zorg (MZ). Ook zijn er aanpassingen aan de niveau 3-opleiding gedaan en worden de anderstalige studenten extra ondersteund. De evaluatie is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut.

De evaluatie van het *Voortraject Leren en werken in de zorg* en de uitgifte van deze handreiking vinden plaats in het kader van het programma *Verdere Integratie op de Arbeidsmarkt* (VIA) van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Dit programma is opgezet om de arbeidsparticipatie en arbeidsmarktpositie van mensen met een migratieachtergrond te verbeteren. Hierbij worden pilots gevolgd met evaluatieonderzoek om zo goed zicht te krijgen op wat werkt om de arbeidsmarktpositie van mensen met een migratieachtergrond te verbeteren.



## Een anderstalige student over het Voortraject Leren en werken in de zorg:

*'Ik wilde altijd al in de zorg werken, daarom heb ik het voortraject gekozen. Toen ik in mijn eigen land woonde, zorgde ik voor mijn ouders en daardoor zat het werk van de zorg altijd in mijn hart.'*

<sup>1</sup> Voortraject Leren en werken in de zorg en de aansluitende niveau 3-opleiding: Eindrapportage van de evaluatie.

## 2 Een inspirerend voorbeeld: Het Voortraject *Leren en werken in de zorg* en de aanvullende niveau 3-opleiding

Door het tekort aan personeel in de zorgsector en het teruglopend aantal studenten in de zorgopleidingen ontstond in 2015 in Haarlem het idee om een traject op te zetten om andersstaligen op te leiden voor een baan in de zorg. Hiermee zou duurzame participatie op de arbeidsmarkt kunnen worden gerealiseerd en de uitkeringsafhankelijkheid onder anderstaligen afnemen. Bovendien zou het volgen van een opleiding en het hebben van werk, passend bij hun skills, leervermogen en interesses, zorgen voor een betere integratie van anderstaligen in de Nederlandse samenleving.

Het doel van het Voortraject *Leren en werken in de zorg* is om anderstaligen kennis te laten maken met de zorgsector in Nederland en te onderzoeken of instroom in een reguliere zorgopleiding voor hen wenselijk en haalbaar is.

Tijdens het voortraject volgen andersstaligen een cursus van twintig weken ter voorbereiding op de gecombineerde niveau 3-opleiding Verzorgende Individuele Gezondheidszorg (VZ IG) en Maatschappelijke Zorg (MZ). Studenten krijgen Nederlandse taallessen en oriëntatie gericht op het werken in de zorg in Nederland. Ook lopen ze gedurende deze twintig weken, vier uur per week stage, waardoor ze kennis maken met de praktijk van de zorg.

Hierna volgt eventueel de niveau 3- vervolgopleiding. Deze bestaat uit twee jaar BOL-opleiding inclusief stage, waarna de studenten solliciteren op een leerwerkplek bij een van de betrokken zorgorganisaties, waar zij vanaf het voortraject stage hebben gelopen. De reguliere BOL-opleiding is voor anderstaligen verrijkt met aandacht voor het leren van de Nederlandse taal tijdens alle lessen, de Nederlandse zorgcultuur, digitale vaardigheden en studievaardigheden.



**Een anderstalige student:** *"Ik had de BOL opleiding niet zonder het voortraject kunnen volgen, want je komt uit een ander land, je beheerst de Nederlandse taal niet, en het voortraject heeft mij geholpen om me voor te bereiden op de BOL-opleiding"*

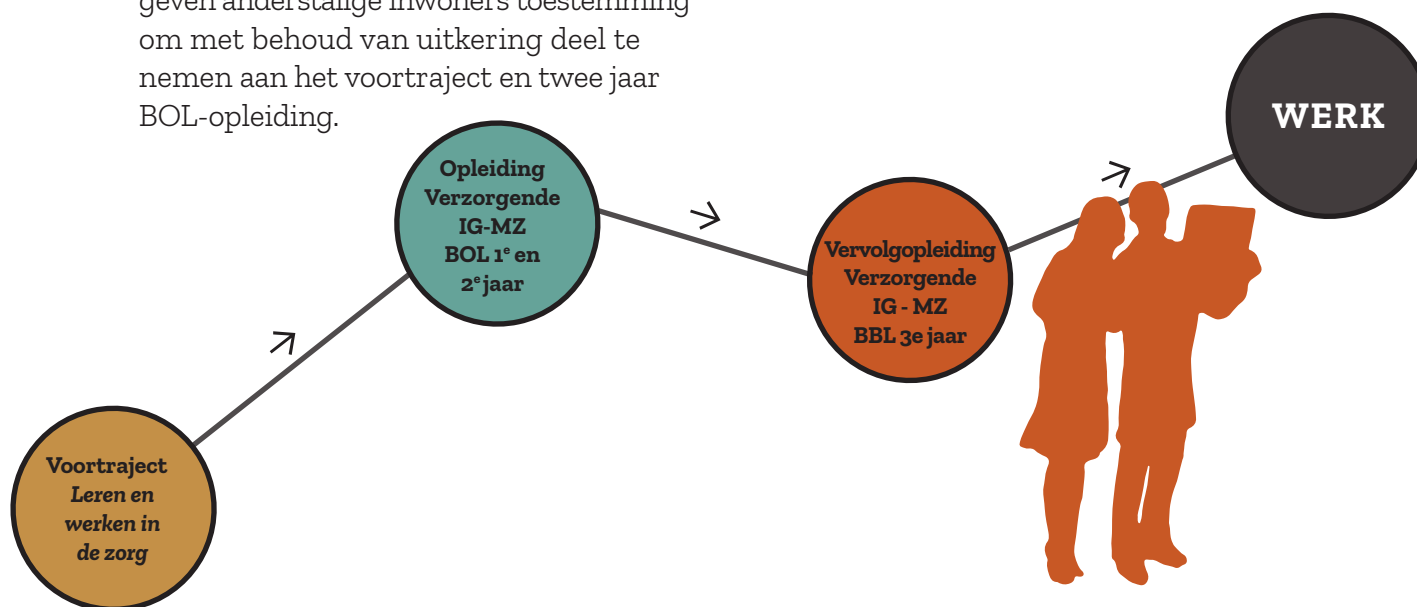


De studenten krijgen - naast de reguliere taallessen - wekelijks twee extra lessen Nederlands. Het derde jaar zijn de studenten leerling-werknemer en ronden zij hun opleiding (BBL) af. Vervolgens kunnen zij (bij goed functioneren en voldoende formatieplaats) bij de zorgorganisatie aan de slag.

Het *Voortraject Leren en Werken in de zorg* en de aansluitende niveau 3-opleiding worden verzorgd door het Nova College Haarlem in samenwerking met negen zorgorganisaties in de regio Zuid-Kennemerland en IJmond. De gemeenten in de regio's Zuid-Kennemerland en IJmond financieren het voortraject. Zij geven anderstalige inwoners toestemming om met behoud van uitkering deel te nemen aan het voortraject en twee jaar BOL-opleiding.

## De eerste resultaten...

Het is nog te vroeg om iets te zeggen over het daadwerkelijke resultaat van de acht klassen die vanaf 2017 zijn begonnen aan het voortraject. Maar wanneer we de huidige cijfers extrapoleren naar de toekomst, dan zien we dat van de andersstalige studenten die met de opleiding starten, iets meer dan zestig procent (naar verwachting) zijn diploma op niveau 3 haalt en bijna vijftien procent op niveau 2. Deze (verwachte) resultaten zijn vergelijkbaar met de resultaten van de reguliere BOL-opleiding Verzorgende IG in Nederland<sup>2</sup>.



<sup>2</sup>Monitor\_Actieprogramma\_Werken\_in\_de\_Zorg.pdf



Nova College, Haarlem

### Een praktijkopleider van een van de betrokken zorgorganisaties:

*"Extra begeleiding met de taal is nodig, maar het zijn ook heel serieuze studenten. Ze willen het graag en willen dat hun resultaten goed zijn. Ze hebben veel aandacht en liefde voor de bewoners. Dat hoor ik ook terug. Een warm hart voor de zorg."*



In het najaar van 2020 kregen de eerste negen studenten die zijn gestart met het voortraject, hun diploma van de niveau 3 zorgopleiding. Zij zijn hierna allemaal bij de zorgorganisatie blijven werken. De professionals die voor de evaluatie werden geïnterviewd, verwachten allemaal dat de arbeidsparticipatie van de studenten die hun diploma hebben gehaald, duurzaam zal zijn.

**Een klantmanager van de gemeente Haarlem:**

*"Statushouders kunnen zo een startkwalificatie halen. Dit zorgt voor duurzame arbeidsparticipatie. Anders gaan zij laag gekwalificeerd werk doen en is er meer kans op terugval. In de zorg is heel veel werk, de baan zekerheid is hoog."*

Hiernaast brengt het traject nog andere opbrengsten met zich mee, onder meer:

- Kennis en ervaring bij zorginstellingen met anderstaligen/mensen met een andere culturele achtergrond.
- Betere aansluiting van zorg op mensen met andere culturele achtergrond (door diversiteit personeel).
- Beter toekomstperspectief voor andersstaligen, die zonder specifieke ondersteuning weinig kansen krijgen tot het volgen van een opleiding en arbeidsparticipatie passend bij hun kwaliteiten en interesses.
- Betere integratie van anderstaligen in de samenleving.

**De beleidsadviseur van de gemeente Haarlem:**

*"Er is draagvlak omdat we zien dat via scholing en dit soort trajecten, mensen geen uitkering meer nodig hebben.*

*Ik denk wel dat we kunnen stellen dat de mensen die dit traject voltooien een grote kans hebben om langdurig aan het werk te blijven. Het is een investering (traject financieren met behoud van uitkering) die zich later terug betaalt (kleine kans om terug te vallen in de bijstand)."*

# 3 Tips en adviezen

Hieronder vijftien tips om uw voordeel mee te doen wanneer u een leerwerktraject voor anderstaligen in de zorg wil opzetten of verbeteren. De voorbeelden komen uit het *Voortraject Leren en werken in de zorg* en de aansluitende niveau 3-opleiding. In de praktijk zal niet voor elke regio een voortraject met daarna een aangepaste niveau 3-opleiding, het beste aansluiten bij de lokale situatie. Belangrijk is om als stakeholders (opleider, gemeente, UWV, zorgorganisatie) met elkaar in gesprek te gaan en te onderzoeken welk traject het meest passend is. Belangrijke vragen daarbij zijn: Is er een voldoende grote groep anderstaligen voor wie niveau 3 haalbaar is in de regio? Wat zijn de kosten en de (maatschappelijke) baten en tot welke financiële investeringen zijn partijen bereid? Heeft de zorgorganisatie ook behoefte aan niveau 2 opgeleid personeel (dat eventueel later een niveau 3-opleiding afrond) en is zij (ook) bereid om daarin te investeren?



## TIP 1: Sta stil bij de randvoorwaarden

Wanneer partijen een leerwerktraject voor anderstaligen in de zorg willen opzetten, is de basis dat opleider, zorgorganisatie(s) en gemeente(n) samen willen werken om een dergelijk traject gezamenlijk op te zetten en uit te voeren. Voorafgaand aan het opzetten van een leer- werktraject voor anderstaligen in de zorg, is het verder van belang om na te gaan in hoeverre aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

***De betrokken partijen moeten voor langere tijd extra kunnen en willen investeren.***

Het opzetten en uitvoeren van een leerwerktraject voor anderstaligen zorgt voor veel bijkomende werkzaamheden voor de opleider. Ook binnen de zorgorganisatie hebben de praktijkopleider en de werkbegeleiders extra tijd nodig om de anderstalige studenten goed te kunnen begeleiden zodat het traject slaagt. Daarnaast dienen werkbegeleiders ondersteund te worden zodat ze weten hoe ze goed met de anderstalige studenten om kunnen gaan. Verder is de opleider afhankelijk van financiering vanuit de gemeente (of UWV) voor de uitvoering van het traject. Ook anderstalige studenten hebben doorgaans financiële steun van hun gemeente (of UWV) nodig om een leerwerk-traject te kunnen volgen.



**Een docent van het Nova College:**

*"Het vraagt extra inzet van iedereen die er bij betrokken heb, je moet wel een drive hebben om het deze mensen te gunnen en er echt voor gaan."*

De gemeenten in de regio's Zuid-Kennemerland (Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort) en IJmond (Beverwijk, Heemskerk en Velsen) financieren het Nova College voor de uitvoering van het *Voortraject Leren en werken in de zorg* vanuit de gelden van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Ook geven zij anderstalige inwoners toestemming om met behoud van uitkering deel te nemen aan het voortraject en twee jaar BOL-opleiding. Gedurende het opleidings-traject blijft de gemeente de uitkering van de student doorbetalen (of aanvullen op stagevergoedingen), tenzij de student studiefinanciering krijgt. Daarnaast kijken klantmanagers per student (indien nodig) naar de mogelijkheden voor financiering van het lesgeld, de leermiddelen, de reiskosten en eventueel een tegemoetkoming voor de eigen bijdrage aan de kinderopvang. Voor de extra taallessen in 2020, aanvullend op de beroepsopleiding, hebben de gemeenten in de regio's Zuid-Kennemerland en IJmond WEB-middelen beschikbaar gesteld.

***Er moet voldoende draagvlak zijn binnen de samenwerkende organisaties.***

**Het opzetten en uitvoeren van een leerwerktraject voor anderstaligen in de zorg, vraagt van alle partijen en hun betrokken medewerkers om extra inspanning en investering. Draagvlak binnen de organisaties is dan ook van wezenlijk belang.**



## **TIP 2: Breng de te verwachten kosten en baten voor de betrokken partijen in kaart**

**Maak tijdens de ontwikkeling van een leerwerktraject in de zorg (voor zover mogelijk) een overzicht van de te verwachten financiële kosten en baten voor de betrokken partijen en benoem hierbij ook de opbrengsten die zich niet direct in geld laten uitdrukken. Dit overzicht kan helpen bij het maken van afspraken die gaan over de financiering vanuit de verschillende partijen. Ook weten de samenwerkende partijen dan beter waar ze aan beginnen. Dit komt de continuïteit van het traject ten goede. Wanneer gaandeweg meer informatie beschikbaar is over de kosten en opbrengsten, kan het overzicht worden aangepast en opnieuw onderwerp van gesprek zijn voor de betrokken partijen.**

Verder willen we vermelden dat er een aantal subsidies zijn waarvan zorgorganisaties mogelijk gebruik kunnen maken bij een leerwerktraject voor anderstaligen, zoals het Stagefonds, Praktijkleren en SectorplanPlus<sup>3</sup>.



<sup>3</sup> Met name voor verdere scholing van werknemers





### TIP 3: Monitor en los knelpunten in gezamenlijkheid op

Goede monitoring van het proces en de resultaten (op zowel trajectniveau als op studentniveau) waarbij knelpunten tijdig in gezamenlijkheid worden opgelost, zorgt voor een goede aansluiting bij het traject. De betrokken partijen dienen continu met elkaar in gesprek te zijn op zowel beleidsniveau als studentniveau.

Tijdens het *Voortraject Leren en werken in de zorg* en de daaropvolgende niveau 3-opleiding is er veel aandacht voor monitoring. Het gaat om monitoring van de individuele student door voortgangsgesprekken, na afloop van het voortraject en tijdens de opleiding. Maar ook van het gehele traject door het overleg tussen het Nova College en de zorginstellingen. Er is vier keer per jaar overleg met de praktijkopleiders van de zorginstellingen en de medewerkers van het Nova College om ervaringen uit te wisselen en eventuele knelpunten samen op te lossen. Ook is er continu overleg tussen deze partijen over individuele anderstalige studenten. Wanneer er knelpunten zijn, nemen de praktijkopleiders contact op met de projectleider. Knelpunten worden hierdoor op tijd gesignaleerd en steeds wordt samen met de betrokkenen gekeken naar oplossingen.

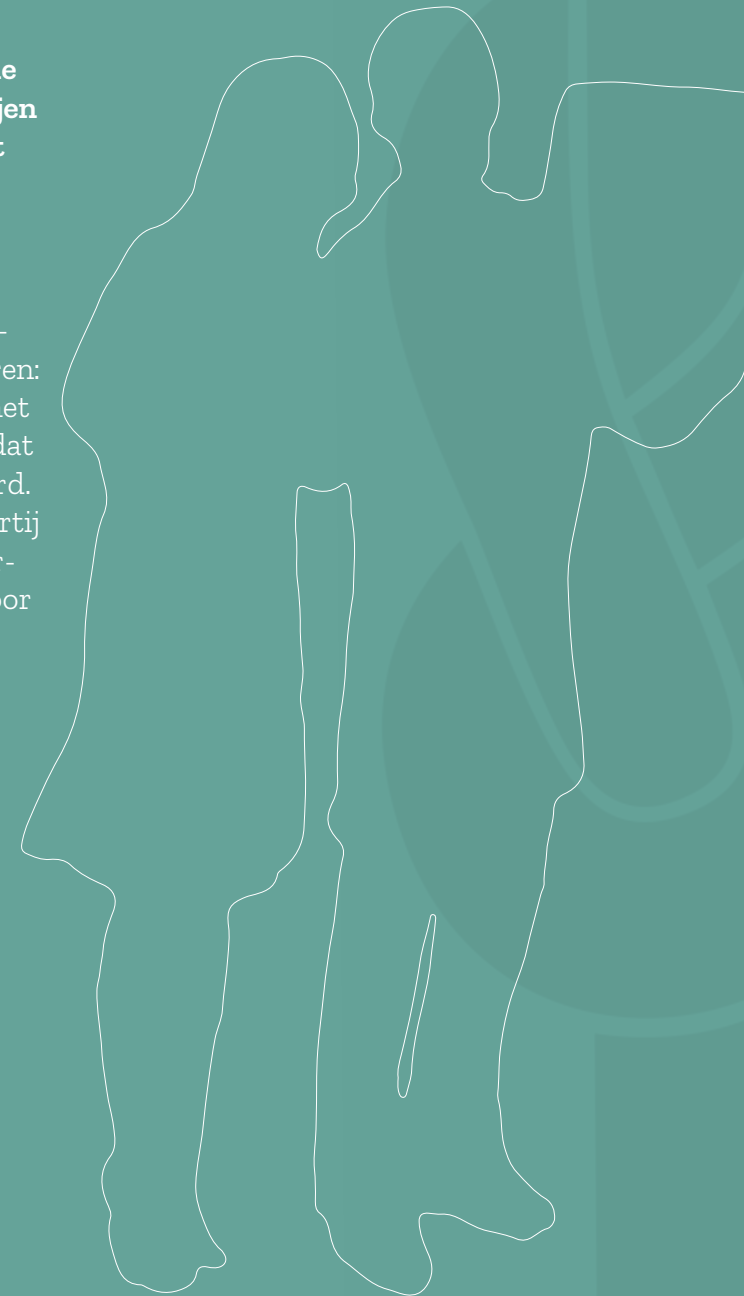


### TIP 4: Zorg voor een goede samenwerking tussen de betrokken partijen

Misschien een open deur, maar een goede samenwerking tussen de betrokken partijen is heel belangrijk wil een leerwerktraject slagen.

Uit de evaluatie van het *Voortraject Leren en werken in de zorg* en de aansluitende niveau 3-opleiding komen de volgende aandachtspunten voor samenwerking naar voren:

- Maak samen duidelijke afspraken over het traject en de werkwijze en zorg ervoor dat deze goed worden vastgelegd en bewaard.
- Het is handig wanneer er vanuit elke partij in elk geval één persoon is die goed overzicht heeft over het traject en die hiervoor het aanspreekpunt is.
- Zorg ervoor dat het traject goed bekend is bij de verschillende toeleiders.



## **TIP 5: Zorg voor betrokken medewerkers met voldoende deskundigheid en affiniteit met de doelgroep anderstaligen**

Anderstalige studenten met een migratieachtergrond verschillen op een aantal punten van reguliere studenten. Hun persoonlijke situatie, cultuurverschillen en taalproblemen, vragen om extra inzet en specifieke competenties van de betrokken medewerkers om ervoor te zorgen dat zij de zorgopleiding halen. Let er dus op dat de medewerkers die vanuit de opleiding betrokken worden, over voldoende deskundigheid en affiniteit met de doelgroep anderstaligen beschikken.

Veel van de betrokkenen bij het *Voortraject Leren en werken in de zorg* en de aanvullende niveau 3-opleiding beschikken over eerder opgedane deskundigheid voor wat betreft de doelgroep anderstaligen en hebben hier ook affiniteit mee. Zo was bij het Nova College voordat het voortraject van start ging al veel expertise opgedaan met de doelgroep anderstaligen, omdat er al taallessen werden gegeven. Ook deden veel medewerkers van het Nova College eerder vrijwilligerswerk waarbij zij taallessen aan vluchtelingen gaven.

## **TIP 6: Besteed aandacht aan een goede selectie voorafgaand aan het voortraject**

Selectiecriteria zijn belangrijk om er voor te zorgen dat zo veel mogelijk anderstaligen de zorgopleiding ook daadwerkelijk afronden. Door vooraf een goede inschatting te maken of het voortraject en de opleiding voor de anderstalige haalbaar zijn, neemt de kans toe dat wie aan een voortraject begint de opleiding ook met succes kan afronden. Het is dan ook belangrijk dat de opleider vooraf goede selectiecriteria opstelt en toetst of de anderstaligen die interesse hebben in de opleiding aan deze criteria voldoen.

Voor het *Voortraject Leren en werken in de zorg* (en de aanvullende niveau 3-opleiding) worden de anderstalige studenten bij het Nova College geselecteerd op basis van een taaltoets, een leerbaarheidstoets en een motivatiegesprek. Om deel te kunnen nemen, moeten anderstaligen gemotiveerd zijn om in de zorg te werken en voldoen aan de volgende instroomvoorwaarden:

- Beheersing van de Nederlandse taal op minimaal niveau A2;
- leerbaarheid van minimaal 12 punten (op een maximum van 25);
- motivatie voor het werken in de zorg;

## **Een praktijkopleider van een van de betrokken zorgorganisaties:**

*"Mijn eigen motivatie hierbij is eigenlijk dat ik heel graag deze mensen (anderstalige studenten) ook een kans wil geven om in de zorg te werken, en wij hebben natuurlijk mensen nodig. Er zitten hele goede studenten tussen."*



- tijdens het voortraject anderhalve dag per week beschikbaar (in ieder geval op maandag);
- tijdens de beroepsopleiding vijf dagen per week beschikbaar;
- in geval van een uitkering toestemming van de klantmanager van de gemeente.

Tijdens de evaluatie van het *Voortraject Leren en werken in de zorg*, hebben de onderzoekers door middel van kwantitatieve analyse gekeken of de uitkomsten op de taaltoetsen en de leerbaarheidstoets van voorspellende waarde waren voor de uitval gedurende het traject. Beide bleken hiervan goede voorspellers. Soms, wanneer een potentiële student niet aan de selectiecriteria voor het taalniveau en de leerbaarheid voldoet, maar wel heel gemotiveerd is voor het traject, wordt er vanuit Nova College wel eens voor gekozen om deze persoon toch toe te laten tot het voortraject. Wanneer het taalniveau en de leerbaarheid van een anderstalige student onvoldoende waren, was de kans op uitval echter duidelijk groter, bleek uit deze analyse. Een score van 11 of lager op de leerbaarheidstoets en een taalniveau lager dan A2, vergroten beiden de kans op uitval tijdens het traject. Met name wanneer iemand onvoldoende taalniveau heeft, in combinatie met een leervermogen onder de 12, is de kans op uitval tijdens het traject erg groot.



## TIP 7: Investeer in goede voorlichting richting de potentiële deelnemers

**Wanneer anderstaligen een duidelijk beeld hebben van waar ze aan beginnen en of het traject bij hen past, is de kans van slagen groter. Goede voorlichting over wat de opleiding en het werken in de zorg inhouden, en aan welke randvoorwaarden een student moet voldoen om de opleiding te kunnen volgen, zijn dus van belang en zorgen voor minder uitval tijdens het traject.**

Potentiële deelnemers voor het *Voortraject Leren en werken in de zorg* worden uitgenodigd voor een motivatiegesprek met de opleider als de toetsingsresultaten van een leerbaarheidstoets en taaltoets voldoende zijn.

Tijdens het motivatiegesprek komt een aantal zaken aan de orde (deze staan op een formulier) onder andere: Familie in de buurt, opvang kind(eren), opleiding/diploma, ervaring in de zorg, motivatie voor werken in de zorg, verwachtingen van de opleiding, verzorgen van mannen en vrouwen, lichamelijke beperkingen waardoor de opleiding of dit werk wellicht problemen geeft, uitkering en toestemming van de klantmanager. Daarnaast wordt in het gesprek een toelichting gegeven op onderwerpen zoals werken in de zorg, uitslagen intake-toetsen en het formulier over wat er geregeld moet worden voorafgaand aan het voortraject.





## TIP 8: Begin meteen met oriënterende stage tijdens het voortraject

Door tijdens een voortraject meteen te beginnen met een oriënterende stage kunnen de studenten datgene wat ze op school hebben geleerd direct toepassen in de praktijk en ze kunnen oefenen met werken in de zorg en de Nederlandse taal. Dit versterkt het leereffect en zo kunnen de studenten ook beter inschatten of werken in de zorg bij hen past.

Vanaf de start van het *Voortraject Leren en werken in de zorg* beginnen de studenten met een oriënterende stage bij een zorginstelling. Deze vindt plaats in een huiskamer, ontmoetingscentrum of bij de dagbesteding. Er is dan veel gelegenheid om de taal te oefenen, de doelgroep te leren kennen en te kijken hoe de zorg verleend wordt.



## TIP 9: Zorg ervoor dat de studenten aan belangrijke randvoorwaarden voldoen voor de zorg-opleiding

Om (na een voortraject) een opleiding te kunnen volgen, zijn de volgende randvoorwaarden belangrijk voor anderstalige studenten:

- Motivatie en voldoende leerbaar zijn.
- Voldoende tijd in de privésfeer voor de opleiding en stage/werk.
- Voldoende financiële middelen of ondersteuning.

**Zorg ervoor dat studenten die aan de opleiding beginnen aan deze randvoorwaarden voldoen en gebruik de periode van het voortraject om hieraan te werken.**

Gedurende het *Voortraject Leren en werken in de zorg* krijgen de anderstalige studenten diverse opdrachten en toetsen en tonen zij aan gemotiveerd te zijn voor het werken in de zorg. In een afsluitend gesprek tussen de zorgorganisatie, de docent en de student wordt de voortgang besproken en de motivatie bekeken. Bij een succesvol doorlopen voortraject start de student aansluitend met de beroepsopleiding VZ IG - MZ (op mbo-niveau 3). Hierbij moet zichtbaar zijn dat de beheersing van de Nederlandse taal verbeterd is en dat er voldoende inhoudelijke kennis verworven is. Ook moet de stage met een voldoende beoordeeld zijn.

**Een anderstalige student:** *"Ik heb veel kennis opgedaan over de zorg, hoe moet ik mensen wassen en hoe je ze kunt helpen. Mijn Nederlands is verbeterd, ik kan nu ook op de laptop een verslag schrijven en dingen opsturen."*





Tijdens het *Voortraject Leren en werken in de zorg*, krijgen de studenten (indien nodig) extra begeleiding en ondersteuning van de projectleider van het Nova College, om er voor te zorgen dat zij aan de randvoorwaarden voor het volgen van de opleiding voldoen. Het gaat hierbij om de volgende zaken:

- Financiering van het lesgeld en het boekengeld;
- fulltime beschikbaarheid (vijf dagen per week) voor de lessen en de stage;
- eventueel benodigde kinderopvang.

De anderstalige studenten die dit traject volgen, zijn volwassenen met financiële verantwoordelijkheid voor een eigen huishouden. Mensen kunnen tot dertig jaar studiefinanciering krijgen, maar daarna niet meer. Voor mensen die afhankelijk zijn van een uitkering, geldt dat zij na toestemming van hun klantmanager dit traject kunnen volgen met behoud van uitkering. Voor mensen die geen recht hebben op een uitkering geldt dat zij zonder baan moeten kunnen rondkomen tijdens de opleiding en de opleidingskosten zoals lesgeld, geld voor boeken, reiskosten en eventueel extra kosten voor de kinderopvang, moeten kunnen betalen.



## **TIP 10: Zorg voor intensieve begeleiding zodat studenten kunnen studeren**

**Intensieve begeleiding van de student tijdens de het opleidingstraject is nodig zodat er snel kan worden bijgestuurd en uitval kan worden voorkomen. Om er voor te zorgen dat studenten de opleiding kunnen volgen, is het nodig dat de opleider de studenten begeleidt bij problemen die zich tijdens de studie of in de privésfeer kunnen voordoen (denk aan het ontbreken van voldoende kinderopvang of financiële middelen).**

De anderstalige studenten krijgen vanuit het Nova College begeleiding door de projectleider. Hierbij gaat het om hulp bij problemen die zich voordoen tijdens de studie en het op orde krijgen van de randvoorwaarden om het voortraject en de niveau 3-opleiding te kunnen volgen (zoals kinderopvang(toeslag) regelen, onderzoeken of financiering van het lesgeld mogelijk is en administratieve zaken regelen). Ook tijdens de lessen hebben de docenten veel aandacht voor de studenten en eventuele problemen, inclusief moeilijkheden die zich voordoen in de privé-situatie.

## **Een anderstalige student over de ondersteuning van de projectleider:**

*'Zij helpt ons met schoolzaken, het regelen van de stageplek en als er iets met iemand gebeurt, dan kan zij helpen. Dus als je niet lekker in je vel zit dan kan je het met haar daarover hebben. Zij voelt als vriendin en helpt ook met praktische dingen.'*





## **TIP 11: Besteed intensieve aandacht aan Nederlands als tweede taal (NT2)**

**Intensieve aandacht voor Nederlands als tweede taal (NT2) is nodig om er voor te zorgen dat anderstalige studenten een zorg-opleiding kunnen volgen en goed kunnen functioneren op de werkvloer. Besteed tijdens het traject dan ook extra aandacht aan NT2.**

Tijdens de opleiding in de zorg is er vanuit het Nova College veel aandacht voor NT2. De Nederlandse taallessen in de opleiding worden door NT2-docenten gegeven aan de anderstalige studenten. Anderstalige studenten hebben heel andere taalproblemen dan studenten die Nederlands als moedertaal hebben. Doordat de lessen door gespecialiseerde NT2-docenten worden gegeven, sluiten de taallessen beter aan bij de doelgroep. In het voortraject krijgen de studenten ruim vijf uur per week les in Nederlandse taal. Ook tijdens de BOL-opleiding krijgen studenten twee extra lessen NT2. Door deze extra aandacht voor de Nederlandse taal verloopt de taalontwikkeling beter. Dit is nodig om de opleiding te kunnen volgen en om goed te kunnen functioneren op de werkvloer.



## **TIP 12: Besteed aandacht aan vaktaal**

**Extra aandacht voor vaktaal is nodig om te zorgen voor een betere taalbeheersing met betrekking tot wat er nodig is op de werkvloer. Hierdoor neemt de kans op het succesvol afronden van de opleiding en uiteindelijk duurzame arbeidsparticipatie toe.**

De taaldocenten van het Nova College besteden in de taallessen extra aandacht aan vaktaal. De NT2-docent vertelt hierover: *"Ik werk regelmatig samen met de vakdocenten voor de woordenschat. Dan sturen vakdocenten mij een begrippenlijst en ga ik hiermee aan de slag tijdens de Nederlandse les. Studenten komen ook zelf met woorden uit de andere lessen. Dit helpt en de studenten zijn er enthousiast over."*





### TIP 13: Creëer voldoende tijd en ruimte voor begeleiding op het werk

Het is van cruciaal belang voor het succes van het traject dat de werkbegeleiders en praktijkopleiders voldoende ruimte en tijd hebben om de anderstalige studenten goed te begeleiden. In de praktijk staat dit vaak onder druk door de werkdruk in de zorg. Zorgorganisaties moeten voldoende ruimte bieden aan werkbegeleiders en praktijkopleiders om tijd vrij te kunnen maken voor de begeleiding van anderstaligen.

De werkbegeleider is tijdens de stages verantwoordelijk voor de begeleiding van de anderstalige op de werkvloer. Dit is een collega waarmee de student samenwerkt en die als maatje optreedt. Bij vragen over de werkzaamheden is hij of zij het eerste aanspreekpunt. Daarnaast spelen de praktijkopleiders van de zorginstellingen een belangrijke rol. Zij houden de voortgang van de anderstalige studenten in de gaten, ondersteunen de werkbegeleiders die een anderstalige student begeleiden, begeleiden de anderstalige studenten deels en overleggen vier keer per jaar met elkaar en met de medewerkers van het Nova College over het traject.



### TIP 14: Zorg ervoor dat de werkvloer voldoende is toegerust

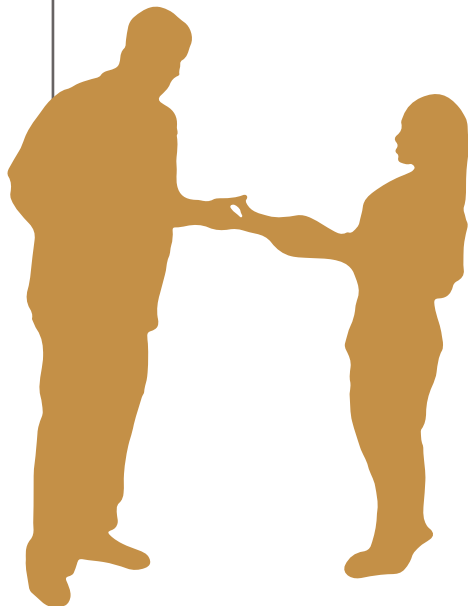
De kans dat het contact tussen de werknemers van de zorgorganisatie en de anderstalige studenten niet goed verloopt is groter door de taalbarrière en cultuurverschillen. Een aandachtspunt is dat er op de werkvloer ruimte moet zijn voor diversiteit, zodat deze medewerkers zich welkom voelen en behouden blijven voor de werkgever en de sector. Meer bekendheid met de doelgroep en begrip hiervan bij de medewerkers, kunnen helpen de taal- en cultuurverschillen te overbruggen. Belangrijk is om er als werkgever voor te zorgen dat medewerkers voorlichting en training krijgen en te zorgen voor een inclusieve cultuur op de werkvloer.

### **Een praktijkopleider van een betrokken zorgorganisatie zegt over de begeleiding tijdens het voortraject:**

*"In die twintig weken is het belangrijk dat er iemand voor ze zorgt; ze opvangt en helpt met problemen et cetera, waardoor het mogelijk wordt. Dus afhankelijk van of die begeleider er dan is, gaat het goed of niet. Of ze dan doorgaan met BOL, dat valt en staat ook met de begeleiding op de locatie."*



Een NT2-docent van het Nova College heeft voor de werkbegeleiders en de praktijkopleiders in de betrokken zorginstellingen een training gehouden. Deze had als thema hoe het is om een andere taal te verwerven en hoe om te gaan met anderstalige studenten. Tijdens de training werd een les in het Turks gegeven, om de onzekerheid te laten voelen wanneer je niet weet wat er van je gevraagd wordt. Ook is er tijdens de training een lijst met cultuurverschillen uitgedeeld, bijvoorbeeld het verschil in hoe je met autoriteit omgaat (in sommige culturen geeft de baas instructie en wordt het geven van een eigen mening niet op prijs gesteld). Ook zijn er voorbeelden gegeven van uitdrukkingen in de Nederlandse taal die anderstaligen soms letterlijk opvatten: 'Wat is er aan de hand?' of 'Zie je het nog wel zitten?'



## TIP 15: Bied baangarantie bij goed functioneren

**Baangarantie (bij goed functioneren) na afloop van een traject, werkt motiverend voor de anderstalige student tijdens de opleiding. Tegelijkertijd heeft ook de werkgever de verwachting dat de stage uiteindelijk zorgt voor een nieuwe medewerker voor de organisatie. Dit zorgt voor extra commitment en inspanning om ervoor te zorgen dat de student de opleiding haalt. Voor de gemeente en andere toeleiders wordt het hierdoor interessanter om in dit traject en de anderstalige student te investeren. De studenten zijn verzekerd van werk en stromen na de BOL-opleiding uit de uitkering. Hierdoor zullen zij in de praktijk eerder geneigd zijn om klanten naar het traject toe te leiden, doordat zij de investering in dit traject hiermee kunnen verantwoorden. Kortom, bied als zorgorganisatie baangarantie wanneer een student het traject succesvol afrondt.**

De anderstalige student behoudt na afloop van de mbo 3-opleiding bij het Nova College bij goed functioneren de baan bij de zorginstelling wanneer de BBL is afgerond.





## Meer weten?

Voor uitgebreide informatie over het *Voortraject leren en werken in de zorg* en de aansluitende niveau 3-opleiding, en de evaluatie hiervan, verwijzen wij u graag naar het rapport:

<https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/voortraject-leren-en-werken-in-de-zorg-eindrapportage>

## Met dank aan:

- Nova College Haarlem en de anderstalige studenten die zijn geïnterviewd
- Zorgorganisaties Kennemerhart, Hartekamp en ViVa! Zorggroep
- De gemeenten Haarlem, Beverwijk en Velsen
- Samen Voor Betere Zorg (VBZ KAM)
- Het Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten (RMC) Zuid en Midden Kennemerland.
- Pasmatch (de re-integratiepartner van de gemeente Haarlem)
- Onze samenwerkingspartner bij de kostenbatenanalyse SEOR
- De leden van de begeleidingscommissie die betrokken zijn bij de evaluatie van het Voortraject Leren en werken in de zorg en de aansluitende niveau 3-opleiding
- Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

## Colofon

Auteur: Drs. D. Bulsink

Financier: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Vormgeving: Frontaal | Beeld & Verhaal

Foto omslag: Pexels, Matthias Zomer, 339620

Uitgave: Verwey-Jonker Instituut 2021

Kromme Nieuwegracht 6

3512 HG Utrecht

+31 (30) 230 07 99

secr@verwey-jonker.nl | verwey-jonker.nl

ISBN-Nummer: 978-94-6409-099-4

